

ERKEN DÖNEM JAPON BUDİZMİ *

Dr. Hüsamettin KARATAŞ *

Öz

Budizm Japonya'ya Kore yoluyla Çin'den gelmiş ve burada Çin-Kore bölgesinde yaygın olan Mahayana Budizmi yayılmıştır. Budizm Japonya'ya girdikten sonra, başta Şintoizm olmak üzere Japonya'nın yerel inanışlarıyla karşılaşmış ve uzlaşmacı karakteriyle Japon halkının değerlerini tarihsel süreç içerisinde belli oranda özümsemiştir. Bu çerçevede temelde Budist öğretiyeye dayanan, bunun yanı sıra Japon halk inançlarından ve Japonya'daki diğer dini öğretilerden izler taşıyan yeni bir anlayış ortaya çıkmış ve bu yeni dinî perspektif Japon Budizmi olarak adlandırılmıştır. Bu çalışmada Erken dönem Japon Budizmi; Budizm'in Japonya'ya girişiyle başlatılmış ve Budizm'in Japonlara özgü bir dini anlayış haline gelinceye kadar geçen süreci kapsayacak şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Budizm, Japon Budizmi, Nara, Heian, Kamakura

The Early Period Japanese Buddhism

Abstract

Buddhism came to Japan from China via Korea and spread there Mahayana Buddhism that was common in Chine-Korea region. After entering Japan, Buddhism encountered with the local beliefs of Japan, first of all Shintoism and, with its compromising character, assimilated the values of Japanese people to a certain extent. Consequently, a new understanding came into being which basically depends on Buddhist teaching and also Japanese beliefs, and this new religious perspective was called Japanese Buddhism.

Key words: Buddhism, Japanese Buddhism, Nara, Heian, Kamakura

* Bu makale "Nichiren Budizmi" adlı Doctora tezinden türetilmiştir.

*Dr.,Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı, hkaratash@hotmail.com

Giriş

Japon dini tarihi hakkında bilgi veren kaynakların pek çoğunda Japon Budizmi, çeşitli dönemlere ayrılmak suretiyle ele alınmıştır. Budizm'in Japonya'ya girişiyle başlayan ve Taika reformlarına kadar geçen süre genellikle "Devlet Budizmi" şeklinde isimlendirilmiştir. Bundan sonraki üç dönem ise Japon imparatorluğa başkent olmuş şehirlerin isimleriyle anılmıştır. Bunlar sırasıyla "Nara Budizmi", "Heian Budizmi" ve "Kamakura Budizmi" biçiminde kayıtlara geçmiştir. Bu çalışmada, bahsi geçen dönemler Japon Budizmi'nin erken dönemi olarak ele alınmıştır. Bunun en önemli nedeni, çeşitli din adamları ve ekollerin sayesinde Japonlara özgü Budist anlayışların Heian döneminin sonları ile Kamakura döneminde ortaya çıkmış olmasından kaynaklanmıştır. Bununla birlikte o dönemin Japonya'sının sadece dini konularda değil aynı zamanda eğitim, kültür ve sanat alanlarında da dışa bağımlı bir duruş sergilemesi söz konusu dönemin uzamasına neden olmuştur. Nitekim Erken Dönem Japon Budizmi olarak nitelendirdiğimiz dönemlerde ortaya çıkan ekol/okul kurucularının çoğu, ya Çin'li ya da Çin'de eğitim görmüş kişilerdir. Bu bağlamda Japon Budizmi'nin erken dönemi ele alınırken, daha çok tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan ekollere temas edilmiş ve Japon Budizmi'nin nasıl teşekkül ettiğine değinilmiştir.

1- Budizm'in Japonya'ya Girişi

Japon Budizmi, Kuzey Ekolü olarak adlandırılan Mahayana Budizmi içerisinde yer almaktadır. Japon Budizmi'nin Kuzey Ekolüne mensup olmasının en önemli nedeni, Budizm'in Japonya'ya Çin'den gelmesinden ve büyük oranda ise Çin Budizmi'nden etkilenmiş olmasından kaynaklanmaktadır.¹ Japon dini tarihi hakkında bilgi veren kaynaklarda, özellikle 8. yüzyılda kaleme alındığı kabul edilen Nihongi'ye (Nihon Shoki) atfen, Budizm'in Japonya'ya İmparator Kimmei (531-571) döneminde geldiği belirtilmiştir. Japon İmparatoru Kimmei, 538 yılında o dönem Kore yarımadasının güneyine hâkim olmakla birlikte daha çok Çin'in etkisinde olan Paikche (Pakje) adlı devletten gelen resmi heyeti kabul etmiştir. Paikche Kralı Syongmyong, Japon İmparatoruna çeşitli hediyeler göndererek, Kore'nin kuzeyinde yer alan "Silla" devletine karşı kendisini desteklemesini ve yardım

¹ Hisho Saito, *A History of Japan*, Translated by Elizabeth Lee, London 1912, s. 25-29; Demien Keown, *Buddhism*, New York 1996, s. 81; McGovern, *An Introduction to Mahayana Buddhism*, s. 25-27.

etmesini istemiştir. Bu kralın gönderdiği hediyeler arasında altın, gümüş, bronz ve tahtadan yapılmış Buda heykelleri ile Sutralar (Budist Kutsal Metinleri) külliyyatına ait olduğu belirtilen kutsal yazılar yer almıştır. Bu resmi heyetin içerisinde Çinli olduğu düşünülen Budist rahiplerin de olduğu ve bu rahipler vasıtasıyla Budizm'in öncelikle saray çevrelerinde tanıtıldığı ifade edilmiştir.²

2- Devlet Budizmi

Budizm'in Japonya'daki ilk dönemleri daha çok devlet eliyle yürütülen politikalar ekseninde geliştiği için genellikle "Devlet Budizmi" olarak nitelendirilmiştir. Bu dönemde Budizm'in en büyük destekçisi Japon İmparatorluğu olmuştur. Kaynaklarda, Budizmi din olarak kabul eden ve bunu açıklayan ilk Japon imparatorunun 585 yılında tahta çıkan Yomei olduğu belirtilmiştir. Yomei imparator olduktan kısa bir süre sonra hastalanmış, saraydakiler onu sağlığına kavuşturması için Tasuna adlı bir Budist rahipten yardım istemiştir. Rahip Tasuna'nın, Çin'deki Mahayana geleneklerine dayalı manevî bir tedavi uygulayarak imparatoru sağlığına kavuşturduğunun yayılması sadece saray çevresinde değil, halkın arasında da çok etkili olmuştur. Yaklaşık yedi yıl sonra İmparator Yomei'nin ölümüyle boşalan tahta onun kız kardeşi olan Suiko geçmiştir. Suiko döneminde, Japonya'daki ilk Budist mabedi olduğu kabul edilen Hokki-ji Tapınağı Nara'da inşa edilmiştir. Ayrıca ilk Budist tapınakları arasında kabul edilen ve 607 yılında Prens Shotoku tarafından tamamlandığı belirtilen ünlü Horyu-ji Tapınağının da bu dönemde yapımına başlandığı iddia edilmiştir. Nitekim ilk Japon imparatoriçesi olarak kabul edilen Suiko, 594 yılında suikast sonucu öldürülünce yerine Prens Shotoku geçmiştir. Prens Shotoku yaklaşık 28 yıllık

² Yoshiro Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, Translated by Jeffrey Hunter, Tokyo 2000, s. 26. (Bazı kaynaklarda Budizm'in Japonya'ya Miladi 538 yılından daha erken dönemlerde geldiği iddia edilmiştir. Bu iddiayı savunanlara göre, İmparator Ojin (Hachiman Kami, 269-310) Tenno döneminde Japon-Çin ilişkileri en üst seviyeye çıkmıştır. Dönemin Japon yöneticileri, Çin'deki kültür ve medeniyetten çok fazla etkilenmiştir. Bu çerçevede Japonya'nın sanat, tıp, folklor ve politikanın yanı sıra dini meselelerde de Çin'in etkisi altında kaldığı ileri sürülmüştür. Böylece o dönem itibarıyla Çin'de etkin olan Budizm'in de Japonya'ya ulaşmış olabileceği varsayılmıştır. Ayrıca bahsedilen sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik ilişkiler vesilesiyle Budizm'e inanan Çinli tüccarların faaliyetlerinin de bu bağlamda etkili olduğu ifade edilmiştir. Ancak Japon dini tarihi hakkında bilgi veren kaynakların pek çoğu, Budizm'in Japonya'ya altıncı asrın ortalarında girdiği konusunda hemfikirdir. Bkz. Saito, *A History of Japan*, s. 50-52; John Finnemore, **Peeps At History Japan**, Illustration and Drawings by Wakana Utagawa, London 1911, s. 28-31; A. H. Dharmapala – P. L. Narasu, **The Essence of Buddhism**, s. 37, 115).

iktidarı döneminde, Buda öğretilerinin Japonya'da tanınması ve yayılması için çabalamıştır. Bu yüzden Shotoku, Japonya'daki Budist öğretilerin ve dolayısıyla Japon Budizmi'nin öncüleri arasında kabul edilmiştir.³

Budizm başlangıçta sarayın desteğiyle halk arasında yayılırken; toplumun üst katmanlarında ve yönetim kademelerinde Budizm'den kaynaklanan çekişmeler yaşanmıştır. Bu bağlamda Soga ailesiyle siyasi rekabet içinde olan bazı önemli aileler ve kabileler bu yeni dini harekete karşı çıkmıştır. Özellikle Mononobe Kabilesi ve onların yanında yer alanlar, yabancı bir dinî geleneğin kabul edilmesi durumunda; ülkedeki tanrıların bu durumdan hoşnut olmayacaklarını gerekçe göstermiş ve yabancıların dini olarak nitelendirdikleri Budizm'in ülkeyi felakete sürükleyeceğini ileri sürmüşlerdir. Mononobe Ailesinin mücadelesi daha çok siyasî bir çekişmenin dışı vurumu olarak yorumlanmış olsa da yerel halk inançlarını ve dolayısıyla Şinto dininin geleneklerini korumayı amaçladıkları ileri sürülmüştür. Saray çevrelerinde bu gelişmeler yaşanırken, Budizm yavaş yavaş halka inmeye ve taraftar edinmeye başlamıştır.⁴

Japonya'da Budizm'in halka inmesini ve yayılmasını sağlayan en önemli etken başta Çin olmak üzere birçok ülkede Buda öğretilerinin en yaygın dini geleneklerden biri olduğu konusunda halkın ikna edilmesinden kaynaklanmıştır. Özellikle Çinlilerin önemli bir bölümünün Budizme inanıyor olduğunun bilinmesi ya da o bağlamda bir söylem geliştirilmesi, Budizm'in Japonlar arasında kolaylıkla yayılmasını sağlamıştır. Böylece Japon halkının, o dönem itibarıyla siyasî, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan kendilerinde çok ileride olan bir medeniyetin dinini kabul etmeleri daha da kolaylaşmıştır. Bu bağlamda Çin merkezli bir Budist anlayışın etkin olmasına katkı yapan bir diğer anlayış ise, Çin kökenli olan dinî ve kültürel akımların özellikle de Taoizm ve Konfüyüsçülük'ün Japonya'da önemli oranda rağbet görmüş olmasından kaynaklanmıştır.

Erken dönem Japon Budizmi, genellikle "Devlet Budizmi" olarak bilinirken, sonraki üç dönem daha çok imparatorluğa başkent olmuş şehirlerin isimleriyle anılmıştır. Bunlar sırasıyla "Nara", "Heian" ve "Kamakura" dönemleri olarak kayıtlara geçmiştir.

³ David Murray, **Japan**, Londo 1894, s. 105-106; Tsunada, **The Essence of Japanese Buddhism**, s. 139; A. Lloyd, **Development of Japanese Buddhism**, Toronto 1894, s. 364-365; Dickson, **Japan**, s. 82.

⁴ Kazou Kasahara, *A History of Japanese Religion*, Translated by Paul Mc Carty - Gaynor Sekimori, Tokyo 2001, s. 47-48; Walter Dickson, **Japan**, With Two Supplementary Chapters of Recent Events by Mayo W. Hazeltine, New York 1898, s. 81.

3- Nara Dönemi Japon Budizmi

Nara, Japonya'da başkent olmuş önemli şehirlerden biridir. Bu şehir, Japon siyasi tarihinde olduğu kadar Japon Budizmi tarihinde de önemli bir yere sahiptir. Japonya'da miladi 645 yılında Taika reformları adı altında yapılan bazı düzenlemelerle birlikte Nara başkent olmuş ve yeni bir dönem başlamıştır. Budizm'in Japonya'da yayıldığı ilk dönemlerde Nara'nın başkent olması, Japon Budizmi tarihine Nara Dönemi (646-794) veya Japonlar arasında daha çok kabul gördüğü şekliyle "Nara Budizmi" olarak geçmiştir. Nara dönemi 794 yılında Heian'ın, yani bugünkü Kyoto şehrinin başkent olmasıyla kapanmıştır.

Nara döneminin en belirgin özelliği, Budizm açısından Japonya'da bazı ilklerin yaşanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim bu süreçte, bazı Budist kutsal metinleri ilk kez Japoncaya çevrilmiş, sadece çevirilerle yetinilmemiş bu kutsal metinlere dayalı yorumların yer aldığı bazı eserler de kaleme alınmıştır. Japonya'da ilk Budist dini festivalleri de bu dönemde gerçekleştirilmiş ve yeni tapınaklar inşa edilmiştir. Ayrıca Japon Budistler arasında ilk mezhep hareketlerinin de bu dönemde ortaya çıktığı kabul edilmiştir. Böylece Nara, genel anlamda birçok ilkin yaşandığı dönem olarak tarihe geçmiştir. Ancak kaynaklarda Budizm'in Japonya'ya çok önceleri girmiş olduğuna ve o süreçlerde de önemli gelişmelerin yaşandığına dikkat çekilmiştir. Nitekim Nara döneminde ortaya çıkan Japon Budist ekollerinin ve bazı önemli ayin ve festivallerin başlangıçlarının daha önceki yıllara dayandığı da iddia edilmektedir.⁵

Japon Budizmi hakkında bilgi veren kaynaklarda, Nara döneminden önceki süreçte oluşmaya başlayan ve genellikle dini çerçevede ele alınan sosyo- kültürel gelişmeler, bu dönemle birlikte daha da belirgin bir hâl almış, bunların sonucu olarak birbirinde farklı Budist ekoller toplumsal hayata yön vermeye başlamıştır.

Nara dönemi ekollerden biri "Sanron Okulu" veya "Sanron Mezhebi" olarak bilinmektedir. Japon Sanron mezhebinin, Çin'deki "San-lun" ekolüne dayandığı, miladi 625 yılında Japonya'ya geldiği ve Nagarjuna tarafından belirlenen üçlü kuram, yani Madyamika, Dvadasanikaya ve Satka teorisi etrafında şekillendiği kabul edilmektedir.⁶

⁵ Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 29-30; Murray, *Japan*, s. 122-123.

⁶ Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 44.

Nara döneminin bir diğer mezhebi ise 660 yılında, Çinli rahip Hsuan Tsang'ın (Xuanzang) öğrencilerinden biri olan Dosho tarafından Japonya'da yayılan "Hosso" adlı okuldur. Hosso Ekolü, Japonya'da Budist öğretinin yaygınlık kazanmasında önemli bir rol üstlenmiştir.⁷

Bu dönemde ortaya çıkan bir diğer mezhep ise "Kegon" okuludur. Kegon Mezhebi de temelde "Hua-yen" adlı Çin ekolünün Japonya ayağıdır ve 740 yılında Japonya'da görülmeye başlamıştır. Kegon, Nara'da bulunan ünlü Todai-ji Tapınağında kurulmuş ve özellikle Heian döneminde etkili olmuştur. Bu bağlamda onun özellikle "Tendai" ve "Shingon" mezheplerini etkilediği ileri sürülmektedir.⁸

Nara döneminin bir diğer önemli mezhebi de "Ritsu" okuludur. Ritsu okulunun kurucusu olan Ganjin, Çinli rahiplerin daveti üzerine Çin'e gitmiş ve orada eğitim almıştır. Ritsu Ekolünü önemli kılan Ganjin'in Çin'de eğitim almasının yanında Japonya'da rahiplerin uyması gereken belli başlı kuralları belirlemesi ve rahipliğe atanma merasiminin nasıl yapılacağını göstermiş olmasıdır. Ritsu Mezhebinin, Mahayana Ekolüne mensup olmakla birlikte Theravada mensupları arasında yaygın olan rahipliğe atanma kurallarını takip etmiş olması, o dönemin din anlayışında karma bir yapının varlığını ortaya koyması açısından önemlidir. Nara döneminde ortaya çıkan bu mezheplerin/okulların bazıları bir sonraki dönemde kısmen görülmele birlikte uzun yıllar varlıklarını devam ettirememiş veya başka mezheplerin içerisinde yok olmuşlardır.⁹

4- Heian Dönemi Japon Budizmi

Japon Budizmi'nin yayılmasında ve şekillenmesinde, Budist öğretilerle birlikte rol alan bir diğer önemli unsur, Japonya'daki siyasî durum olmuştur. Nitekim Nara döneminin sonlarında Japonya'da ortaya çıkan siyasî karışıklık ve ekonomik çöküntü neticesinde tahta çıkan imparator Kanmu, ilk iş olarak 794 yılında başkenti Nara'dan Heian'a (Kyoto) taşımıştır. Bu tarihten itibaren başlayan Heian Dönemi (794-1185) yaklaşık dört yüz yıl sürmüştür. Bu uzun zaman diliminde, Japon dini tarihi ve Japon Budizmi açısından oldukça önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu yüzden Heian dönemi ayrı ayrı birkaç çalışma konusu yapılacak kadar önemli ve geniştir.

⁷ Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 44-47.

⁸ Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 45-46.

⁹ August Karl Reischauer, *Studies in Japanese Buddhism*, New York 1917, s. 85-88; Kasahara, *A History of Japanese Religion*, s. 68-69; Saito, *A History of Japan*, s. 48-49.

Japon Budizmi açısından Heian Dönemi, Budist öğretilerin Japonya’da en hızlı yayıldığı ve bir o kadar da halktan destek bulduğu yılları kapsamaktadır. Bu dönemde Budizm, başta Şintoizm olmak üzere Japon halkı tarafından kabul edilen diğer inanç ve öğretilerle uzlaşma yoluna gitmiş, ya bu dinleri kendinden bir parça ya da kendisini onların içinden çıkmış ve onlardan bir adım öne geçerek evrensel nitelik kazanmış bir din veya felsefe olarak tanıtmıştır. Bu noktada özellikle Şinto tanrıları, Buda’nın avatları veya Bosatsu (Bodhisatva) olarak değerlendirilmiş, Japon halkının Budizme teveccühü sağlanmıştır.¹⁰ Şinto mabetleriyle Budist tapınaklarının temelde aynı işlevi icra ettiği anlayışı halk arasında yerleştirilmeye çalışılmış, aynı ortamlarda benzer ayinlerin icrasının imkânına kapı aralanmıştır. Japon geleneklerine değer veren bir dinî anlayış benimsenmiş veya böyle bir perspektifin yayılmasına gayret edilmiştir. Heian Dönemi Budist anlayışı, sadece bu hususlarda bir birlikteliğin yolunu açmamış, aynı zamanda yeni Budist ekollerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.¹¹

Heian Döneminde ortaya çıkan Budist mezheplerinden biri Tendai ekolüdür. Tendai ekolünün kurucusu Saicho (Dengyo Dasihi)’dur. Saicho, Kyoto yakınlarında bulunan Hiei Dağı’ndaki ünlü Enryaku-ji Tapınağının da kurucusudur. Saicho, önce Nara’da rahiplik eğitimi almış, bu eğitimi tamamladıktan sonra kendisini geliştirmek için önce başkent Heian’a ardından da Çin’e gitmiştir. Çin’de ünlü “Ti’en-ta’i” mezhebinin öğretisi ve uygulamaları ile bazı esoterik öğretileri öğrendikten sonra Japonya’ya dönmüştür. Saicho, Japonya’ya döndükten sonra, Nara döneminde etkin olan ve daha çok “Devlet Budizmi” olarak nitelendirilen ekollerin öğretilerine, özellikle de Hosso Ekolüne karşı çıkmış ve yeni söylemler ortaya koymuştur. O, bu bağlamda Hokekyo (Lotus Sutra) öğretilerini savunmuş, İmparator Kanmu’nun takdirlerini kazandıktan sonra da onun tarafından Hiei Dağında kendisine tahsis edilen alanda, yeni bir tapınak kurmuş ve öğretisini buradan yaymaya başlamıştır. Saicho’nun ardından öğrencileri Ennin ve Enchin de Çin’e giderek “Ti’en-ta’i Ekolü” hakkında bilgi almış ve hocalarının kurduğu mezhebi geliştirmişlerdir. Bu durum aynı zamanda yeni anlayışların ortaya çıkmasına ve ayrı ayrı ekollerin doğmasına da neden olmuştur. Tendai Mezhebi veya “Tendai Budizmi” olarak da adlandırılan bu ekol, sonraki

¹⁰ Reischauer, *Studies in Japanese Buddhism*, 90-91,94.

¹¹ Saito, *A History of Japan*, 51-53.

dönemlerde birçok Budist mezhebi/ekolü (Zen, Shingon, Jodo ve Nichiren gibi) etkilemiştir.¹²

Heian döneminde ortaya çıkan bir diğer önemli mezhep ise "Shingon Okulu" veya "Shingon Budizmi" olarak da adlandırılan ekoldür. Bu ekolün kurucusu olan Kukai (Kobo Daishi), Japonya'da "dharmanın büyük ustası" olarak bilinmektedir. Kukai, 774-835 yılları arasında Japonya'da yaşamış, Saicho'nun çağdaşı olmuş, hatta onunla birlikte Çin'e giderek orada Buda öğretileri ve diğer Çin kökenli dinler hakkında eğitim almıştır. Onun Nara'da eğitim aldığı dönemde "Konfüçyüs" ve "Lao-Tzu" hakkında geniş bilgi sahibi olduğu, Çin'e giderek bu alanda kendisini geliştirdiği, Hint felsefesi ile esoterik öğretiler hakkında bilgi edindiği de ileri sürülmüştür. Kukai'nin yaklaşık yirmi yıl Çin'de kaldıktan sonra Japonya'ya döndüğü ve önemli bir taraftar kitlesi edindiği belirtilmiştir. Kukai'nin ortaya koyduğu bazı öğretiler kendisinden sonra, sadece "Shingon Mezhebi" tarafından sürdürülmemiş, diğer birçok Japon mezhebini de doğrudan veya dolaylı biçimde etkilemiştir. Bu etki sonucunda birbirinden çok az farkları olan ekoller ortaya çıkmıştır. Kukai, Japonya'da "mikkyo"* olarak bilinen ezoterik öğretinin de öncülleri arasında sayılmıştır. Buna paralel olarak Tantrik Öğretiler ışığında geliştiği belirtilen mandara (*mandala*) anlayışının da Kukai tarafından sistematize edildiği ve geliştirildiği ileri sürülmüştür. Bu anlayışların Kukai'den önce de Japonya'da bilindiği ancak onun sayesinde yaygınlık kazandığı ifade edilmiştir. Heian dönemine ve Japon Budizmi'ne damgasını vuran Kukai, kurduğu mezhep ve ortaya koyduğu öğretilerle, zaman içerisinde Japon Budist okullarını ve mezheplerini etkilemiş, kendisinden sonra kurulmuş olan birçok mezhebin ve akımın da fikir babası olmuştur. Nitekim onun kurduğu "Shingon Mezhebi", Kamakura döneminde ortaya çıkan bazı mezhepleri doğrudan etkilemiş, yeni açılımlarla birlikte zaman zaman farklı öğretilerle kaynaşmış olsa da Japonya'daki varlığını günümüze kadar taşıyan ender okullardan biri olmuştur.¹³

Heian döneminin bir diğer önemli ekolü, "Temiz Ülke" anlamına gelen "Pure Land Ekolü"dür. Bu ekol Japonya'da "Jodo-mon", "Jodo-kyo" veya "Jodo-shu" olarak adlandırılmakla birlikte daha çok "Jodo Budizmi"

¹² George A. Cobbold, *Religion in Japan: Shintoism – Buddhism – Christianity*, London 1894, s. 57-60. Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 62-66.

* *Mikkyo (Esoterik Budizm): Budizm'deki mistik ve ezoterik öğreti ve uygulamalara dayalı anlayışları ifade etmek için kullanılan Japonca bir kelimedir (Geniş bilgi için bakınız, Dictionary of Buddhism, Published by Soka Gakkai, Tokyo 2000, s. 163-165).*

¹³ Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 66-70.

olarak tanınmaktadır. Japon Jodo Budizmi, Çin eğilimli "Ching-t'u Ekolünün" Japonya'daki versiyonudur. Bu ekolün kurucusu, 1133-1212 yılları arasında yaşamış olan rahip Honen'dir. Jodo Ekolü "Amida Buddha" veya Japonca "Amida Butsu" biçiminde ifade edilen öğretiyi temel almıştır. Amida, "sonsuz ışık", "temiz ülke" veya "ebedi hayat sürdürülen kutsal yer" demektir. Amida Butsu ise "sonsuz ışık âleminde ebedi hayat süren aydınlanmışların yüce merhametine sığınmak" anlamına gelmektedir. Japon Jodo Ekolü mensupları "Namu Amida Butsu" diyerek tapınmakta ve meditasyon yapmaktadır. Onlar bu şekilde tapınanların, Budaların merhameti ve inayetiyle, kusursuz mutluluğu elde edeceğini kabul etmektedir. Rahip Honen, "Amida Butsu" inancının veya tapıncının yanı sıra bazı "esoterik" ve "tantrik" eğilimli öğretileri de Japon halk inançları çerçevesinde uygulamış, ayin konusunda ise diğer mezheplere oranla çok daha kolay teknikler takip etmiştir. Bu sayede o, Japon halkından büyük bir teveccüh görmüş ancak, bu ilgi bir süre sonra onun sürgün cezası almasına neden olmuştur. Rahip Honen'in öğrencileri "Shinran", "Bencho" ve "Shoku"; Jodo Ekolüne dayalı yeni ekollerin kurulmasında rol almış, böylece Jodo Ekolü, daha sonra ortaya çıkan birçok mezhebe öncülük etmiştir.¹⁴

Kaynaklarda Japon tarihinin ve özellikle de Japon Budizmi'nin altın çağı olarak nitelendirilen Heian Dönemi; 1185 yılında kapanmıştır. Japonya'da bu dönemden sonra onun tam tersi olarak kabul edilen; dinî, siyasî, sosyal ve ekonomik anlamda sayısız sıkıntının yaşandığı Kamakura Dönemi (1185-1336) yaşanmıştır.

5- Kamakura Dönemi Japon Budizmi

Kamakura Dönemi, XII. Yüzyılın ortalarında Japonya'da başlayan iç savaş ve iktidar çekişmelerinin sonunda Shogunların (seçkin samuray savaşçıları) yönetimi ele geçirmesiyle başlamıştır. Shogunlar, yeni kurdukları ve "Bakufu" adını verdikleri hükümet için daha güvenli olacağını düşünerek, başkenti Heian'dan, Günümüzde Başkent Tokyo sınırları içerisinde yer alan Kamakura'ya taşımış, bu nedenle de Japon tarihinde bu dönem "Kamakura Dönemi" olarak adlandırılmıştır.¹⁵

¹⁴ Kasahara, *A History of Japanese Religion*, s. 173-174; *Dictionary of Buddhism (D.O.B.)*, Published by Soka Gakkai, Tokyo 2000, s. 528-530; Keown, *Buddhism*, s. 81-82. Richard Hildreth, *Japan and The Japanese*, Boston 1860, s. 63-65.

¹⁵ Reischauer, *Studies in Japanese Buddhism*, 104-106.

Kamakura dönemi, Japon siyasi tarihinde olduğu kadar dinî tarihinde de çok önemli gelişmelere sahne olmuştur. Kamakura dönemine bu açıdan bakıldığında birbirini tetikleyen ya da besleyen çok önemli gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. O dönemin Japonya'sındaki dini çevreler, siyasi kaosun neden olduğu ortamı, Buda'nın öğretilerinde vaaz edilen son on bin yıllık çağın, bir başka ifadeyle olumsuzluklar ve kargaşa dönemi olan "mappo" döneminin başladığının kanıtı olarak yorumlamışlardır. Bu bağlamda mappo çağına uygun kurtuluş eksenli öğretiler gündeme taşınmıştır.¹⁶

Japon Budizmi içerisinde Mahayana Ekolünün etkisiyle daha çok toplumsal kurtuluş temeline dayalı anlayışlar gelişmiş olsa da, bu dönemle birlikte ve özellikle de mappo çağı düşüncesinin etkisiyle bireysel kurtuluşu ön plana çıkaran anlayışlar gelişmeye başlamıştır. Kurtuluş bağlamında dikkat çekici bir diğer unsur ise sadece bazı kutsal sözlerin (mantraların) sürekli zikredilmesiyle kurtuluşun mümkün olacağı fikri yaygınlaşmıştır. Bu dönemde söz konusu anlayışı savunan birçok okul ortaya çıkmıştır. Yine bu dönemde bazı okullar sadece tanrik ve esoterik düşüncenin ürünü olan anlayışları benimsemeye ve ayinlerini ona göre icra etmeye başlayınca Japonya'da "mikkyo" olarak bilinen anlayış giderek güçlenmiştir. Mikkyo anlayışı aynı zamanda mandara düşüncesinin de önceki dönemlere nispetle yaygınlaşmasında rol oynamıştır. Netice itibariyle mappo çağı düşüncesi ve mikkyo anlayışı, esas itibariyle kurtuluş fikri etrafında gelişmiş olsa da Kamakura Dönemi Japon Budist ekollerinin birçoğunu derinden etkilemiştir.¹⁷

Kamakura dönemindeki siyasi ve sosyal çöküntü, sadece dinî düşüncede yeni açılımların önünü açmamış, aynı zamanda birbirinden farklı yeni ekolleri de ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu ekollerin arasında Japon "Jodo" ekolünün etkisiyle ortaya çıkan "Jodo Shin", "Jodo Ji", "Nembutsu" ve "Yuzu Nembutsu" mezhepleri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra kökleri Çin'e dayanmakla birlikte en büyük gelişimini Japonya'da kateden "Zen Budizmi" o dönemin ekollerinden biridir. Ayrıca Zen Budizmi'nin iki

¹⁶ Michele Marra, "The Conquest of Mappo", *Japanese Journal of Religious Studies*, (J.J.R.S.), C. XII, S. 4, s. 322-323.

¹⁷ Lucia D. Dolce, "Criticism and Appropriation Nichiren's Attitude Toward Esoteric Buddhism", *Japanese Journal of Religious Studies*, (J.J.R.S.), Guest Editors, Ruben L. F. Habito- Jacqueline I. Stone, Nagoya/Japan 1999, C. XXVI, S. 3-4, s. 353-357; Thomas, *The History of Civilization*, s. 252-254.

büyük mezhebi "Rinzai" ve "Soto" ekolleri de bu dönemde Japonya'da ortaya çıkmıştır.¹⁸

Kamakura döneminin en popüler mezheplerinden biri "Zen Budizmi" dir. Zen Budizmi, Çin'de "Ch'an" olarak bilinmektedir. Bu ekolün ortaya koyduğu öğretilerle sadece Çin'de ve Japonya'da değil, Asya Kıtasındaki birçok ülkede de yayıldığı zikredilmektedir. Kaynaklarda, Japonya'daki ilk Zen üstadının Dainichi Nonin olduğu ve "Nihon Daruma" adlı ekolü kurarak Zen öğretilerini yaydığı belirtilmektedir. Bu dönemde yaşamış olan Zen rahibi Eisai'nin (Zenko Kokushi)-(1114-12159) kurduğu "Rinzai Zen" ekolünün, Japon halkının en elit kesimine hitap eden öğretiler ortaya koyduğu ileri sürülmektedir. Aynı dönemin bir diğer Zen üstadı olan Dogen'in (1200-1253) öncülüğünü yaptığı "Soto Ekolü" öğretilerini biraz daha halka indirgeyerek Japonlar arasında çok geniş bir kitleye ulaştırmıştır.¹⁹

Zen Budizmi, Kamakura Dönemi'nde elde ettiği popülaritesini Muromachi Dönemi'nde (1336-1603) de sürdürmüş, bu dönemde Çinli rahip Yin-Yüan (Japonya'da bilindiği şekliyle Ingen), "Obaku Zen" ekolünü kurmuştur. Bu dönemde yönetime hâkim olan Shogunların önemli bir kesimi bunu kabul etmelerinden ve Zen üstatlarını her anlamda desteklemiş ve Zen öğretilerinin yayılması için gerekli ortamı temin etmişlerdir. Siyasi otoritenin bu desteğiyle gündün güne gelişen Zen öğretisi, bu süreçte çeşitlenerek yeni alt grupların doğmasına kaynaklık etmiştir. Zen Budizmi'nin en belirgin özelliği, insan zihnini rahatlatarak düşünsel öğelere, gündelik yaşam alanlarını düzenleyecek küçük ya da büyük sanatsal aktivitelere, ruhsal dinginliği sağlayacak duruş ve oturuş yöntemlerine yer vermeye çalışması olmuştur. Bu bağlamda Zen öğretisinde ayin ve tazimler başta olmak üzere dini aktivitelerin hiç birinde aşırıya kaçılmaması önerilmiştir. Rahipler dâhil herkesin dünyadan el etek çekerek değil, hayatla barışık bir yaşam sürmelerinin daha doğru olacağı, düzenli ve sanatla iç içe bir yaşamın ruhsal doygunluğu getireceği ileri sürülmüştür. Zen üstatları, ibadet için huzurlu ve sükûnetin hâkim olduğu bir ortamda doğru oturuş şekli olarak tanımladıkları "Zazen" uygulamalarının yeterli olacağını savunmuştur.²⁰

¹⁸ Katsuro Hara, *An Introduction to The History of Japan*, New York and London 1920, s. 188-191; Tamura, *Japanese Buddhism A Cultural History*, s. 96-101.

¹⁹ A. Llyod, *Developments of Japanese Buddhism*, s. 344-345; Yone Noguchi, *Kamakura, Yokohama 1910*, s. 35-49.

²⁰ Kuroda, *Outline Of The Mahayana As Taught By Buddha*, s. 24; Cobbold, *Religion in Japan Shintoism-Buddhism-Christiyanity*, s. 39-43, 59-60; August Karl Reischaur, *Studies in Japanese Buddhism*, New York 1917, s. 93-94; Michael Pye, "Zen and Modern Japanese Religious", *Japanese Journal of Religious Studies*, (J.J.R.S.), C. I, S. 12, s. 347.

Kamakura Dönemi'nde Japon asıllı Budist rahiplerin öncülük ettiği yeni mezhepler de ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunların başında Japon asıllı bir Budist rahibi olan Nichiren ve onun kurmuş olduğu "Nichiren Budizmi" gelmektedir. Nichiren, o dönemin hâkim dinî anlayışları çerçevesinde bir eğitim alarak yetişmiş olsa da Japonlara has gelenek ve değer yargılarını ön plana çıkarmaya başlamış, Japonya'daki yerel halk inançlarını da gözetmek suretiyle Japonya'daki Budizm'e yeni bir perspektif kazandırmıştır.²¹

Nichiren'in öncülüğünde kurulmuş olan bu ekol, Japonca Hokekyo (Lotus Sutra) olarak bilinen Budist kutsal metinlerinde yer alan inanç ve uygulamaları esas almıştır. Bunun yanı sıra kendi halkının örf, adet ve kutsal değerlerini de gözardı etmeyen Nichiren, farklı bir anlayış geliştirmeye çalışmış, başta Japon halk inançları olmak üzere Şinto dini geleneklerine ait öğretisi ve uygulamaları Budizm ile aynı potada eritmeye çalışmıştır.²²

Sonuç

Budizm yayıldığı hemen her bölgede yerel dinî ve kültürel unsurlarla uzlaşan ve bunları kendi içine dâhil ederek yayılan evrensel bir dindir. Bu din M.S. XI. yüzyılda yayıldığı Japonya'da da yerel dinî unsurlarla karışmış ve Japonya'ya uygun bir görünüm kazanmıştır.

Erken dönem Japon Budizmi, daha çok Çin eğilimli Mahayanist öğretilerin etkisinde gelişmiştir. Bunun iki önemli nedeni vardır. Bunlardan birincisi, Budizm'in Japonya'ya Çin'den gelmiş olmasından kaynaklanmıştır. İkincisi ise Japonya; başta eğitim ile ilgili konular olmak üzere sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik birçok meselede, kendisinden her açıdan ileride olan Çin'in etkisi altında kalmıştır. Bu durum Japon Budizmi'nin daha sonraki dönemlerine de etki etmiştir.

Japonya Budizmi, erken dönemlerde, Japon imparatorlarının himayesinde gelişmiş ve ilk etapta saray çevrelerinde taraftar edinmiştir. Bu sebepten dolayı pek çok kaynakta bu dönem "Devlet Budizmi" olarak nitelendirilmiştir. Daha sonraki dönemler ise Japon imparatorluğuna başkentlik yapmış; "Nara", "Heian" ve "Kamakura" şehirlerinin adıyla anılmıştır. Bu dönemlerde Japon Budizmi açısından ilkler yaşanmıştır.

Nara döneminde, bazı Budist kutsal metinler Japoncaya çevrilmiş ve bu kutsal metinlere dayalı yorumlar kaleme alınmıştır. Bu dönemde ilk Budist

²¹Whalen Lai, "After The Reformation Post kamakura Buddhism", *Japanese Journal of Religious Studies*, (J.J.R.S.), C. V, S. 4, s. 280-281.

²²Lai, "After The Reformation Post kamakura Buddhism", s. 280-281.

festivalleri gerçekleştirilmiş, Budist tapınaklar inşa edilmiş ve ilk Budist mezhep hareketleri ortaya çıkmıştır.

Heian döneminde, Budizm hızlı bir şekilde halkın arasında yayılmaya başlamıştır. Bu sebepten dolayı Budizm; başta Şintoizm olmak üzere Japonya'da yaygın olan dini inanış ve uygulamalarla karşı karşıya gelmiş, genellikle esnek bir anlayış sergilemek suretiyle halkın arasında tutunmaya çalışmıştır.

Kamakura dönemi, Japon siyasi tarihinin en çalkantılı dönemlerinden biridir. Bu dönem aynı zamanda Budizm'deki ahir zaman anlayışı olarak nitelendirilen "Mappo" çağına denk gelmektedir. Söz konusu gelişmeler, Japon Budizmi açısından yeni gelişmelerin yanı sıra farklı anlayışların da ortaya çıkmasına yol açmıştır. Özellikle kurtuluş temelli birçok yeni dini hareket ortaya çıkmıştır. Bu hareketler ortaya koydukları anlayışlar sayesinde zaman içerisinde geniş halk kitlelerine ulaşmış, bunlardan bazıları varlığını günümüze kadar sürdürmüştür.

Heian döneminin sonları ile Kamakura döneminde ortaya çıkan bazı ekol kurucularının Japon halk inançlarını ve Japonlara has ulusal değerleri Budizm'e yansıtmaya başlamaları "Japon Budizmi" adıyla bilinen anlayışın ortaya çıkmasını hızlandırmıştır. Bu çerçevede günümüzde bilinen şekliyle Japon Budizmi giderek Çin Budizmi'nden ayrılmaya başlamış ve Budizm içerisinde ayrı bir yer edinmiştir. Bu bağlamda Japon Budizmi'nin ayrı bir kimlik ve karakter kazanmasında özellikle Nichiren (Nichiren Budizmi), önemli bir rol üstlenmiştir.

Erken dönem Japon Budizmi olarak nitelendirdiğimiz dönemde Japon ulusu, ilk etapta yabancıların dini olarak kabul ettikleri Budizm, kendilerine özgü hale getirmek için mücadele vermiştir. Bu durum ulusal değerlerin korunmasına katkı sağladığı gibi yeni oluşumların ve kültürel kalkınmanın da önünü açmıştır. Özellikle ilk çıkış yeri Çin olmasına rağmen bazı ekoller, (Zen ve Shingon) asıl gelişimini Japonya'da gerçekleştirmiştir.

KAYNAKÇA

Anesaki, Masaharu, History of Japanese Religion, London 1930.

....., Religious Life of The Japanese People, Revised by Hideo Kishimoto, Tokyo 1961.

Cobbold, George A., Religion in Japan: Shintoism – Buddhism - Christianity, London 1894.

- Dharmapala, Anagarika H. – P. Lakshmi Narasu, *The Essence of Buddhism*, Baranes 1907.
- Dickson, Walter, *Japan, With Two Suplementary Chapters of Recent Events* by Mayo W. Hazaltine, New York 1898.
- Dictionary of Buddhism*, Published by Soka Gakkai, Tokyo 2000.
- Dolce, Lucia D., "*Criticism and Appropriation Nichiren's Attitude Toward Esoteric Buddhism*", *Japanese Journal of Religious Studies*, Guest Editors, Ruben L. F. Habito-Jacqueline I. Stone, Nagoya/Japan 1999, C. XXVI, S. 3-4.
- Finnemore, John, *Peeps At History Japan*, Illustration and Drawings by Wakana Utagawa, London 1911.
- Hanayama, Shinsho, *Buddhism in Japan*, Edited by Kenneth W. Morgan, New York 1956.
- Hara, Katsuro, *An Introduction to The History of Japan*, New York and London 1920.
- Harvey, Peter, *An Introduction to Buddhism Teaching, History and Practices*, Cambridge 1990.
- Hildreth, Richart, *Japan and The Japanese*, Boston 1860.
- Kasahara, Kazou, *A History of Japanese Religion*, Transleted by Paul Mc Carty - Gaynor Sekimori, Tokyo 2001.
- Keown, Demien, *Buddhism*, New York 1996.
- Kuroda, Shinto, *Outline Of The Mahayana As Taught By Buddha*, Tokyo 1893.
- Lai, Whalen, "*After The Reformation Post Kamakura Buddhism*", *Japanese Journal of Religious Studies*, C. V, S. 4.
- Lloyd, Arthur, *Development of Japanese Buddhism*, Toronto 1894.
- Marra, Michele "*The Conquest of Mappo*", *Japanese Journal of Religious Studies*, Japan, C. XII, S. 4.
- McGovern, William Montgomery, *An Introduction to Mahayana Buddhism*, London 1922.
- Murray, David, *Japan*, London 1894.
- Noguchi, Yone, *Kamakura, Yokohama* 1910.
- Pye, Michael, "*Zen and Modern Japanese Religious*", *Japanese Journal of Religious Studies*, C. I, S. 12.
- Reischauer, August Karl, *Studies in Japanese Buddhism*, New York 1917.
- Saito, Hisho, *A History of Japan*, Translated by Elizabeth Lee, London 1912.
- Siclos, Bulcsu, "*Buddhism in Japan*", *The World Religions*, Edited by S. Sutherland- L. Houlden- P. Clark- F. Hardy, Boston 1988.
- Tamura, Yoshiro, *Japanese Buddhism A Cultural History*, Transleted by Jeffrey Hunter, Tokyo 2000.

Thomas, Edward J., The History of Civilization, New York 1996.

Tsunada, Ryusaku, The Essence of Japanese Buddhism, Honolulu 1914.